

COLOFON

Titel

Nota Cathemgoed. Verslag van Resultaten

Auteur(s)

Korneel Gheysen (OE/ERK/Archeoloog/2015/00051)

Opdrachtgever

VLM Regio West, Vestiging Brugge

Velodroomstraat 28, 8200 Brugge

Projectcode

2019L81

Erfgoedloket

<https://id.erfgoed.net/archeologie/notas/13405>

Plaats en datum

Brugge, 16/12/2019

Colofon 2

nota Cathemgoed	4
verslag van de Resultaten	4
1. ALGEMEEN	4
1.1 Administratieve Gegevens.....	5
1.2 Onderzoekskader.....	7
1.3 Vraagstelling	7
1.4 Randvoorwaarden	7
1.5 Onderzoeksstrategie en -methode.....	7
2. Assessment	9
2.1 Eerder onderzoek	9
2.1.1 Samenvatting resultaten eerder onderzoek	9
2.1.2 Het archeologisch kennispotentieel	10
2.2 Uit te voeren werken.....	12
2.2.1 Beschrijving van de gewijzigde werken	12
2.2.2 Impact van de gewijzigde werken	15
2.2.3 Vermeerdering van het kennispotentieel	16
3. Samenvatting	17
4. Bibliografie	18
5. Lijst van afbeeldingen	18

NOTA CATHEMGOED

VERSLAG VAN DE RESULTATEN

1. ALGEMEEN

In Dudzele wordt het buurtpark Cathemgoed aangelegd naar aanleiding van de omgevingsaanleg van de A11. Dit buurtpark vormt een buffer tussen het dorp, de A11 en de haven van Zeebrugge. Dit buurtpark overschrijdt in zijn geheel de vastgelegde oppervlaktes, zoals vastgelegd in 5.4.1 uit het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 ruimschoots. Voor deze werken werd een **bekrachtigde archeologienota** ([1015](#)) opgesteld in de vorm van een bureauonderzoek, landschappelijk bodemonderzoek en proefsleuvenonderzoek (Laloo P. , Vergauwe, Allemeersch, & Mikkelsen, 2016).

De wijzigingen vinden plaats tussen de Zwaanhofstraat en de Vanestraat te Dudzele. In deze zone werd enkel een bureauonderzoek en landschappelijk bodemonderzoek uitgevoerd. Uit de impactanalyse kwam naar voren dat dat " verder onderzoek in de overige deelzones (*met name ten oosten van de Zwaanhofstraat, KG*) niet nodig is zolang de ingrepen beperkt blijven dan 100 cm ten opzichte van het maaiveld (*Dit was in het vergunde omgevingsvergunningsplan het geval, KG*).

Daarnaast is het potentieel tot kennisvermeerdering reeds voldoende onderzocht door middel van het bureauonderzoek, de landschappelijke boringen en het proefsleuvenonderzoek. Bijkomend onderzoek zou weinig kennis opleveren over het laatmiddeleeuws en jonger landgebruik binnen het gebied. De impact van de geplande werken wordt als te gering beschouwd om het dieper liggende archeologische niveau te bedreigen."

De voorgestelde wijzigingen omvatten:

- Verschuiving van het betonpad met ca. 5 m weg van de aanwezige gracht van de Zwaanhofstraat tot brug A, en tot 15 m vanaf brug A to de Vanestraat
 - o Noodzaak van enkele duikers ipv bruggen
 - o Inkorten van de ontworpen laantjes op perceel 432A
 - o Opvullen van enkele lokale depressies
 - o Verplaatsing van brug A naar het zuiden met 15 m
 - o Vervanging van brug B door een duiker
 - o Overgang naar de picknickruimte (inbuizing G) staat op de verkeerde locatie.
- Wijziging van het modeldwarsprofiel van het betonpad tussen brug A en de Vaneweg

Daarnaast wijzigt de boomsoortkeuze langs het betonpad, evenals het plantraster van de plukboomgaard voorzien op perceel 437C.

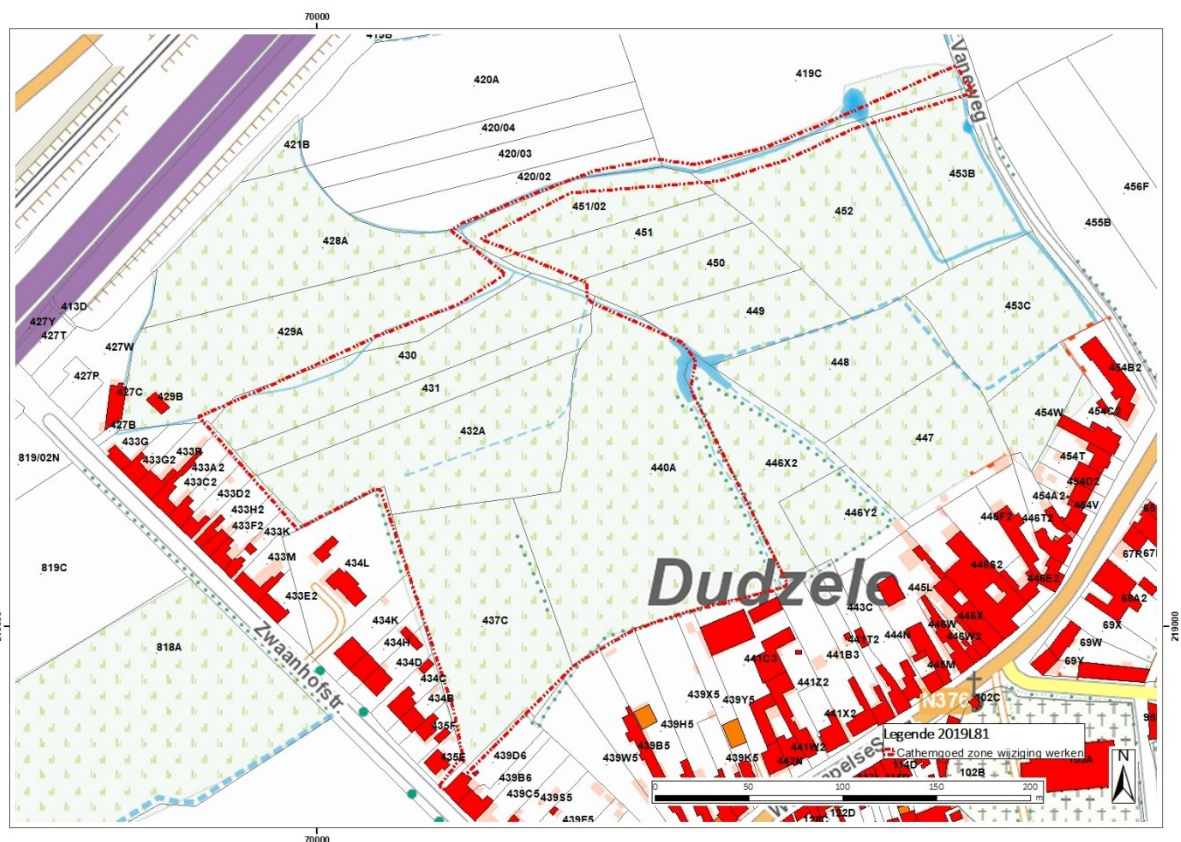
Voor deze wijzigingen wordt een '*wijzigingsverzoek van de bestaande vergunning*' aangevraagd in het omgevingsloket. Hiervoor dient conform de wetgeving een nota opgesteld te worden.

1.1 Administratieve Gegevens

Projectcode	2019L81
Erkende archeoloog	Korneel Gheysen OE/ERK/Archeoloog/2015/00051
Locatie	Ten oosten van de Zwaanhofstraat tot de Vaneweg, Dudzele, gemeente Brugge (Provincie West-Vlaanderen)
Coördinaten bounding box	ZW: 70063 / 218907 NW: 69929 / 21908 NO: 70329 / 219305 ZO: 70307 / 219056
Kadaster	Gemeente Brugge, deelgemeente Dudzele, Afdeling Dudzele, Sectie E, perceelsnrs. 420_02, 430, 431, 432A, 434C, 440A, 446X2, 449, 451_2A, 453B, 987A, 987B, 419C
Actoren / specialisten	-
Geraadpleegde externen	-

Figuur 1 Ligging van het onderzoek op de topografische kaart. Bron: Cartoweb, WMS.

Figuur 2 Ligging van het onderzoek op het kadaster, met als ondergrond de kartografische kaart. Bron: CADMAP, WMS Cartoweb.

1.2 Onderzoekskader

1.3 Vraagstelling

In de archeologienota 1015 (Laloo P. , Vergauwe, Allemeersch, & Mikkelsen, 2016) werd een archeologisch vooronderzoek uitgewerkt voor het volledige Cathemgoed, bestaande uit een bureauonderzoek, landschappelijk booronderzoek en proefsleuvenonderzoek. De impact van de werken werd ingeschat en afgewogen tegenover het mogelijke kennispotentieel.

In een deelzone wijzigen de werken, waarvoor een wijziging van omgevingsvergunning dient aangevraagd te worden. De onderzoeksvragen in deze zijn de volgende:

- Welke zijn de resultaten van het eerder uitgevoerde onderzoek?
- Wat is het archeologisch kennispotentieel?
- Wat is de impact van de wijziging van de werken?
- In welke mate heeft dit nieuwe ontwerp een impact op de archeologische bevindingen?
- Wat is het potentieel tot kennisvermeerdering?

1.4 Randvoorwaarden

Er zijn geen randvoorwaarden aan deze nota gekoppeld.

1.5 Onderzoeksstrategie en -methode

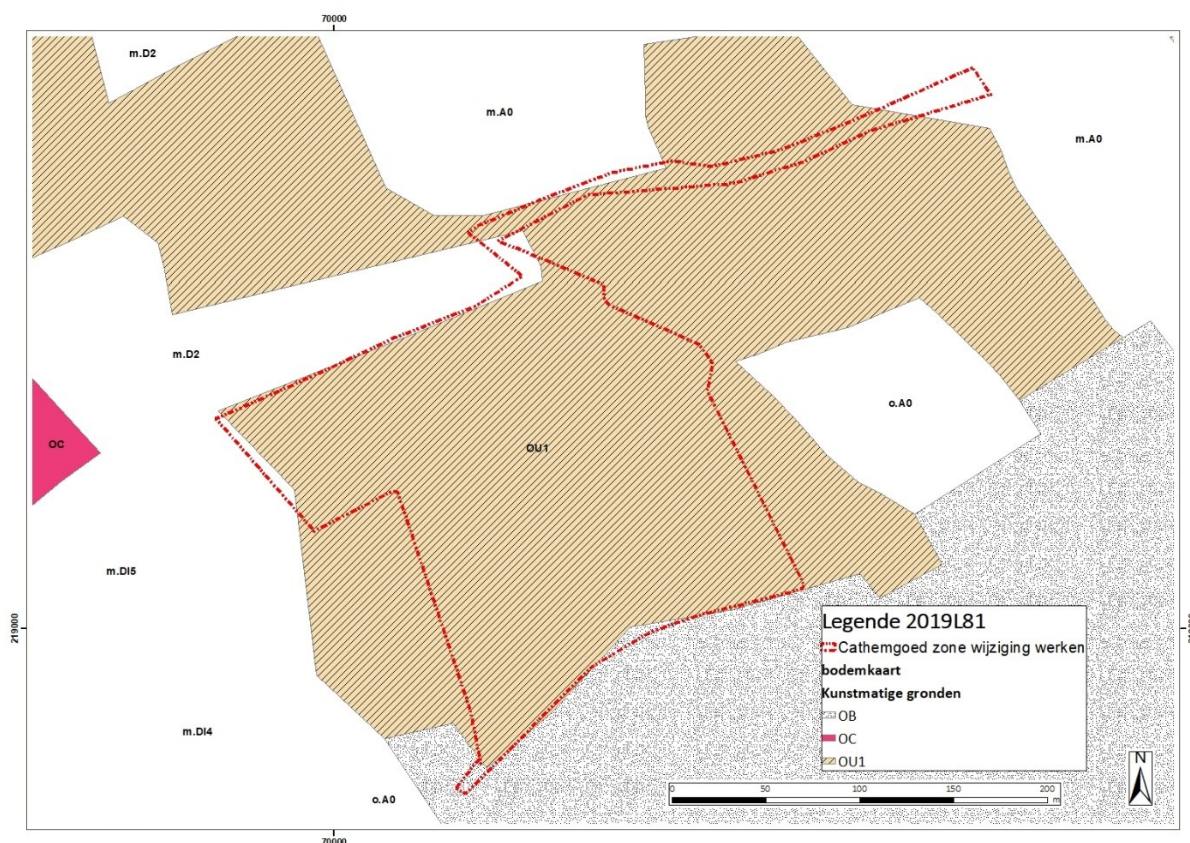
In een eerste instantie worden aan de hand van de eerder bekrachtigde archeologienota het archeologisch potentieel van de zone bestudeerd. Dit archeologisch potentieel is bepaald aan de hand van landschappelijke kenmerken, historisch onderzoek en de in de nabijheid gekende archeologische vindplaatsen. In tweede instantie werd een landschappelijk bodemonderzoek uitgevoerd en, ten westen van de zone, een proefsleuvenonderzoek. In deze nota worden de belangrijkste onderzoeksresultaten meegegeven. Hierna wordt de impact van de werken bepaald en vergeleken met de vorige vergunningsaanvraag. Daarnaast wordt dit tegenover het archeologisch potentieel geplaatst.

2. ASSESSMENT

2.1 Eerder onderzoek

2.1.1 Samenvatting resultaten eerder onderzoek

Het projectgebied ligt net buiten de historische dorpskern van Dudzele, net naast de kreekrug van de Blankenberse Geul, een diepe inbraakgeul vanaf de IJzertijd in het aanwezige veengebied (zie: (Decraemer, Lambrecht, Hinsch Mikkelsen, & Verwerft, 2011) hiervoor aanwezig. Deze geul, tot 10 m diep, bestaat onderin uit zanden en wordt kleiiger naar boven toe. Vertakkingen van deze kreekrug grenzen aan en lopen net binnen delen van het studiegebied. Deze kunnen gronden overdekken waar reeds vroeger (IJzertijd, Romeinse tijd) veen ontgonnen werd. Naast uitgeveende gronden (OU1) zijn er ook overdekte kreekruggronden (m.A0, m.Di5)). Bij vooronderzoek voor de A11 hebben Decraemer et.al. (2011) in de onmiddellijke omgeving gepeild naar de diepte van het pleistocene dekzand, wat ca. 2 m beneden maaiveld aanwezig zou zijn. Daarnaast zijn er ook meerdere, smalle geulen aanwezig. Het projectgebied is volgens de bodemkaart volledig uitgeveend.

Figuur 3 Het projectgebied op de bodemkaart

Algemeen levert de ontstaansgeschiedenis in de polders de volgende verwachting op:

- Steentijd onder het restveen op het pleistoceen zand(waar het veen niet werd uitgeschuurd);
- Metaaltijd en Romeins op het veen (waar het veen niet werd uitgeschuurd of uitgeveend);
- Veenwinning vanaf de ijzertijd (waar het veen niet werd uitgeschuurd)
- Middeleeuwse of jongere periodes aan het oppervlak

Algemeen werd ten oosten van het projectgebied een steentijdvindplaats op een met klei en veen afgedekte zandrug aangetroffen (CAI nr. 165810, Zonnebloemstraat). Daarnaast werd een Romeinse zoutwinningssite met sporen van tijdelijke bewoning op dezelfde dekzandrug aangetroffen. Een Romeinse terp werd iets verderop, onder het traject van de snelweg A11, aangetroffen. Daarnaast zijn er Romeinse vondsten in Dudzele Sint-Lenardsstraat (CAI id 163463, proefsleuvenonderzoek), Dudzele site 13 (CAU id 152545) en Lissewege site 7 (CAI id 152564, beide veldprospecties H.Thoen).

Diverse middeleeuwse sporen in Dudzele en omgeving zijn eveneens aanwezig. De Sint-Pietersbandenkerk, met de laatromaanse torenruïne, was een belangrijke bedevaartsplaats. De kerk wordt het eerst vermeld in 1109 (Devos 1975, Huyghe et.al 2015). Middeleeuwse en laatmiddeleeuwse sites met walgracht zijn aanwezig in de Sint-Lenardsstraat (CAI id 163463) en Stapelvoorde-Oost (CAI 202217). Ter hoogte van de Zwaanhofstraat 1, ten westen van het projectgebied, ligt het Kasteel van Dudzele. Het kasteel werd afgebroken in 1483 na de opstand tegen Jacob van Gistel, heer van Dudzele. In 1960 zou het terrein zijn genivelleerd en de oostelijke walgracht opgevuld. In de jaren 1980 werd een opgraving uitgevoerd. Momenteel is het terrein terug bebouwd (www.degroenetente.be/dudzele.php).

2.1.2 Het archeologisch kennispotentieel

Uit het bureauonderzoek (Laloo P. , Vergauwe, Allemeersch, & Mikkelsen, 2016) bleek dat de projectzone potentieel heeft voor het aantreffen van archeologische vindplaatsen. Middeleeuwse of jongere vindplaatsen zijn mogelijk net onder de bouwvoor. Bij diepere graafwerken kan ook veen en pleistoceen zand geraakt worden. Volgens de bodemkaart echter is deze zone uitgeveend, wat de potentie naar de middeleeuwse of jongere vindplaatsen aantast. Om te bepalen of en in welke mate deze uitvening aanwezig is, werd een landschappelijk bodemonderzoek uitgevoerd.

Het landschappelijk bodemonderzoek (Laloo P. , Vergauwe, Allemeersch, & Mikkelsen, 2016) toonde aan dat het zone betreft met ontveende bodemprofielen. Wel beginnen de dekzanden op een diepte minder dan 2 m. Verder is er een duidelijke podzolise in de dekzanden aanwezig. Het begraven bodemlandschap wordt omschreven als golvend zandige podzolen, die een goede kans bieden op

archeologie (steentijd, metaaltijd, Romeinse tijd). Het bovenliggende niveau is effectief uitgeveend, die behalve veenontginningskuilen, tussenwanden, edm. geen antropogene sporen meer bevatten.

Als advies werd meegegeven dat verder onderzoek in deze zone niet noodzakelijk is, zolang de ingrepen niet dieper gaan dan 100 cm ten opzicht van het maaiveld. Dit was in deze zone nergens het geval. Hoewel de onderkant van het veen nog bewaard is, evenals het onderliggende golvende duinenlandlandschap, is het niveau van het dekzand te diep om aangetast te worden door de eerder vergunde graafwerken. Door de ontvening, zullen ook geen sporen van Romeinse bewoning op het veen bewaard zijn. Verder zijn de eerder vergunde ingrepen in deze zone te beperkt in omvang, vooral breedte, om ruimtelijke inzichten te bekomen in eventuele sporen van het landgebruik uit de middeleeuwen of latere periodes. Bewoningssporen uit die periodes worden hier niet verwacht door de ligging op de toen reeds uitgebikte gronden.

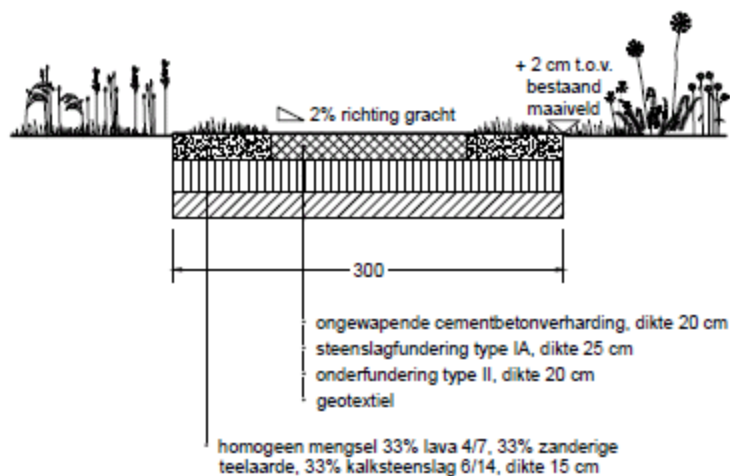
2.2 Uit te voeren werken

2.2.1 Beschrijving van de gewijzigde werken

Tussen de Zwaanhofstraat en de Vaneweg wordt een dorpsboomgaard aangelegd met hoogstamfruitbomen, plukfruit, en picknickbanken achter de huizen langs de Zwaanhofstraat – Westkapelse Steenweg. Dit omvat:

- De aanleg van een verhard wandelpad tussen de Zwaanhofstraat en Vaneweg.
- Uitgraven depressies en laantjes
- Plaatsen van afsluitingen (akkerpalen, ursusdraad)
- Planten van bomen

Een wijziging van de vergunning wordt aangevraagd voor de ligging van het wandelpad en het profiel van het wandelpad. In plaats van een betonpad van 1,5 m breed in 2-sporenbeton van 0.75 m met hiertussen een strook 0.75 m in grindgazon, wordt dit een betonpad van 1.5 m breed met aan weerszijden een strook halfverhard pad. Hiervoor wordt een koffer uitgegraven van 65 cm diepte op 3 m breed.

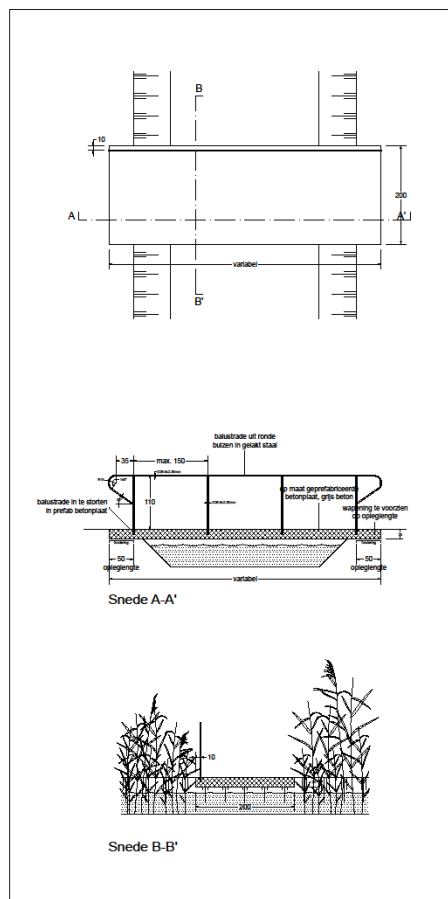

Figuur 4 Typeprofiel betonverharding.

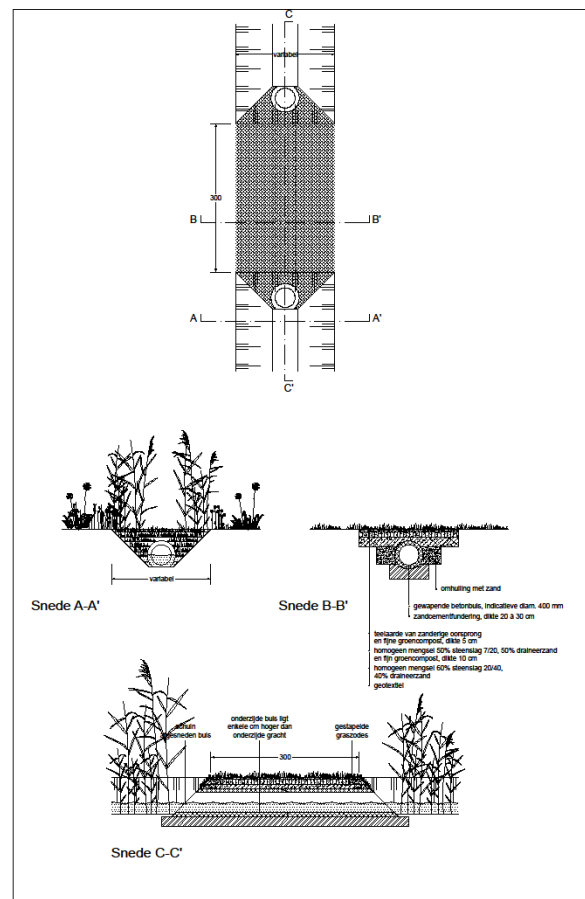
Als gevolg van een ander profiel wordt ook de ligging gewijzigd:

- Aan de zijde van de Zwaanhofstraat wordt de betonverharding met 4 m verlengd.
- De eerste bochtstraal is zachter uitgewerkt
- Aan de oostzijde van perceel 437C schuift het pad 5 m op naar het westen
- Ook op perceel 432A schuift het pad 5 m op weg van de gracht. Op perceel 430 is het pad 15 m opgeschoven.

- Ook op percelen 451, 451/02, 452, 453B wijzigt het profiel van het betonpad en de ligging (15 m richting gracht).
- Hierdoor zijn de laantjes op perceel 432A ingekort met 3, 4 en 8 m (van zuid naar noord)
- Lokale aanvullingen zijn noodzakelijk thv tracé
- Brug A wordt verschoven naar de overgang van perceel 430 naar perceel 451. Het ontwerp wijzigt niet;
- Brug B, ter hoogte van overgang perceel 431 naar 440A, wordt vervangen door een inbuizing
- Inbuizing G wordt verplaatst, tussen 440A en 437C, wordt verplaatst
- Het plantpatroon van de fruitboomgaard (437C) wordt gewijzigd
- Het plantpatroon van de bomenrij langs het betonpad wordt gewijzigd.

BRUG

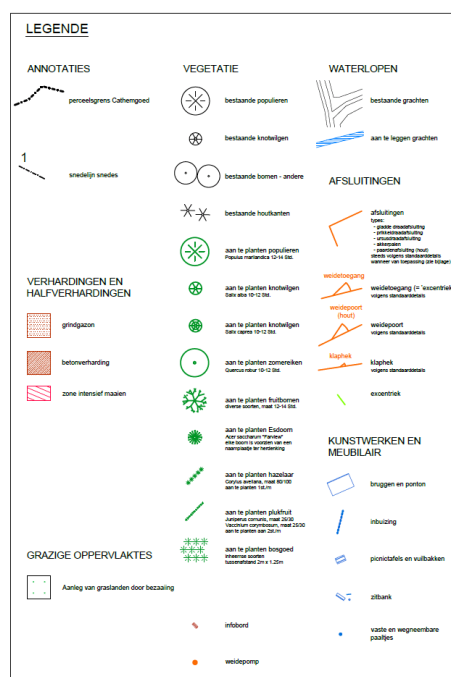

INBUIZING GRACHT

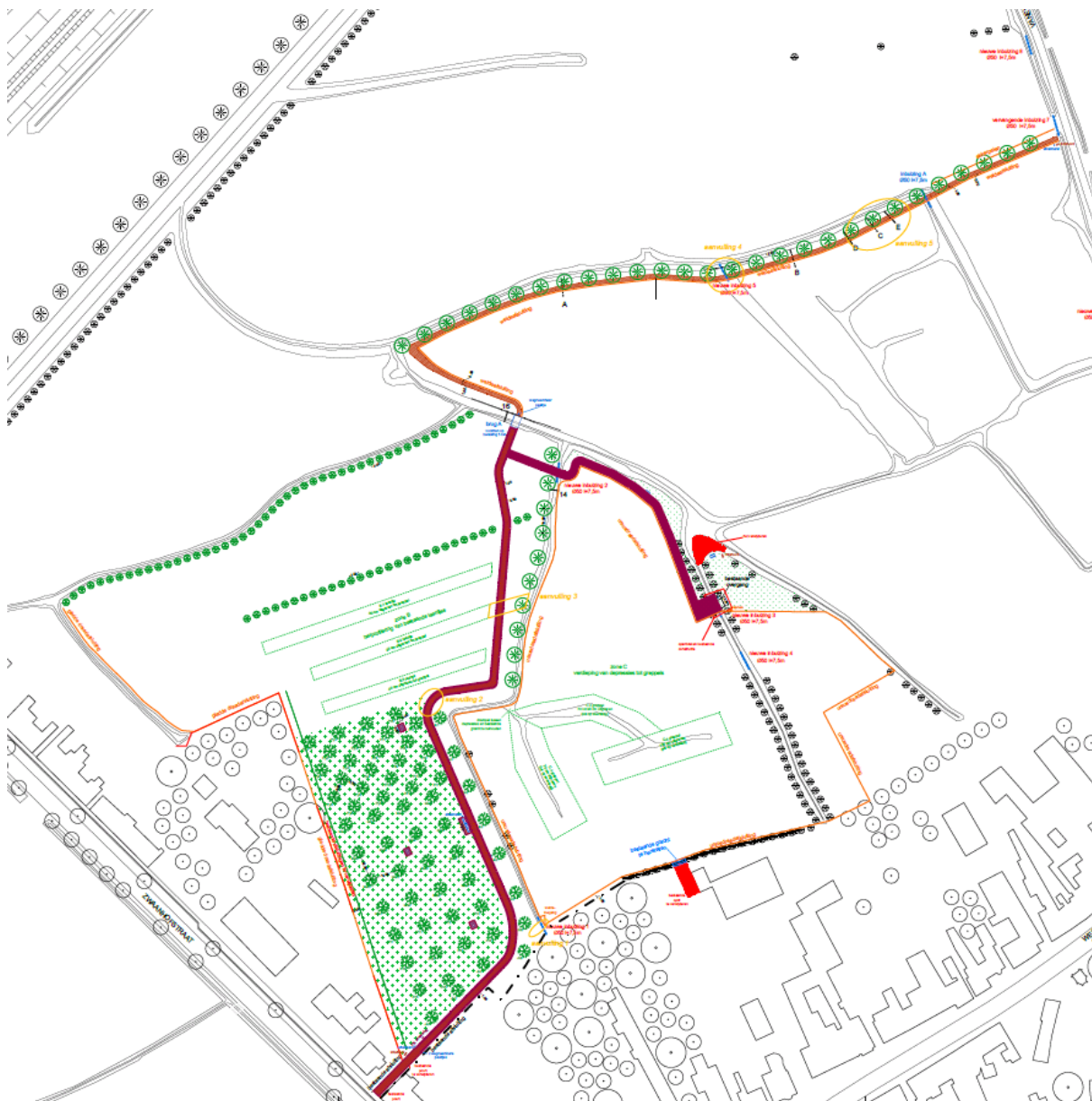
Figuur 5 typeprofielen brug en lokale inbuizingen gracht

perceel	vergunde maatregel	wordt gewijzigd?	Impact archeologie	Opm.
440A	uitgraven grachten	Nee: reeds vergund	n.v.t.	Geen impact
	2-sporenbetonpad	Betonpad	Nee	Minder grondverzet
437C	betonpad Zwaanhofstraat - brug A	verlenging + 4 m thv Zwaanhofstraat	nee	-
437C	betonpad Zwaanhofstraat - brug A	opschuiving van ong. 5 m weg van gracht	nee	-
430, 431, 432A	betonpad Zwaanhofstraat - brug A	opschuiving van ong. 5 m vanaf zuid tot 15 m aan noordzijde	nee	-
	betonpad Zwaanhofstraat - brug A	lokale depressies opvullen voor pad	nee	niet dieper dan 1 m tov maaiveld
451, 451/02, 452, 453B	Betonpad brug A-Vanesweg	Profiel wijzigt, ligging schuift 15 m op richting gracht		
437C	fruitboomgaard	bomen worden anders gepland	nee	nee
432A	laantjes	worden ingekort aan oostelijke zijde	minder grondverzet	minder uitvoering
430	brug A	wordt 15 m naar zuiden verschoven	nee	zelfde vergunde brug
440A	brug B	vervangen door inbuizing	nee	nee
440A	inbuizing G	wordt vervangen door nieuwe inbuizing	nee	reeds vergund
437C	plaatsing vuilnisbakken	plaats wordt gewijzigd	nee	reeds vergund
	ursusafsluiting	wordt verplaatst richting gracht	nee	reeds vergund
	bomenrij langs pad	2 worden aan andere zijde pad geplaatst	nee	reeds vergund

Figuur 6 Vergunde vs gewijzigde maatregelen

Figuur 7Legende grondplan werken

Figuur 8 ontworpen werken

2.2.2 Impact van de gewijzigde werken

Ten opzichte van de eerder bekrachtigde archeologienota (1015) is vooral een wijziging van de ligging van het betonpad en het type dwarsprofiel van belang (van 2sporenbeton naar een enkel betonpad). De diepte van impact van dit betonpad, zijnde 65 cm tov het maaiveld, blijft identiek als in de eerder vergunde nota.

Daarnaast worden naar grondimpact 3 laantjes minder lang uitgevoerd. Enkele duikers worden in de grachten gelegd, een lokale depressie wordt opgevuld ter hoogte van het wandelpad met zand. Dit zijn werken met geen tot weinig impact op de bodem. Ook de brug was reeds vergund en te lokaal naar impact. De te graven depressies op perceel 440A zijn reeds in de vorige nota besproken en

bekrachtigd, ook hier is de analyse dat de impact tot net op het veen gaat en niet tot eronder. De impact is zeer lokaal.

2.2.3 Vermeerdering van het kennispotentieel

In de archeologienota 1015 werd geconcludeerd dat een golvend pleistoceen duinenlandschap aanwezig is op minder dan 2 m beneden het maaiveld. Dit levert een groot potentieel naar kennis van het pleistocene landschap en bewoning. De impact van de werken blijft echter beperkt tot 65 cm beneden het maaiveld. Naar steentijdarcheologie is er geen vermeerdering van het kennispotentieel mogelijk. Er is geen impact op de oudere pleistocene bodem.

Het middeleeuwse en laatmiddeleeuwse landschap is uitgebikt. Er is geen aanleiding tot vermeerdering van kennispotentieel van middeleeuwse en latere nederzettingssporen. Door de aanleg van het pad kunnen wel antropogene ontginningssporen in de vorm van uitveningssporen worden aangetroffen. Door de beperkte breedte van het wandelpad (3 m) is het ruimtelijk inzicht in de sporen echter niet goed mogelijk. Er is een zeer beperkte vermeerdering van het kennispotentieel, wat kosten-baten gezien weinig oplevert.

3. SAMENVATTING

De resultaten van het eerdere onderzoek wijst op een potentieel tot kennisvermeerdering van een plesitocéen govland duinenlandschap op minder dan 2 m diepte. Het aanwezige afdekkende pakket bestaat uit een uitgebikte zone, bevestigd door landschappelijke boringen. In dit pakket is een kennispotentieel van een ontginningslandschap.

De impact van de werken bestaat hoofdzakelijk uit een lijnvormig traject met een breedte van 3 m, tot een diepte van 65 cm. Een dergelijk lijnvormig traject biedt te weinig ruimtelijk inzicht op een dergelijk ontginningslandschap. In het eerdere bekrachtigde advies werd geen vervolgonderzoek geadviseerd bij een impact tot 1 m beneden maaiveld. Met de gewijzigde werken is geen bijkomende impact aan te tonen. Er wordt geen vervolgonderzoek geadviseerd.

Vervolgonderzoek wordt niet aanbevolen.

4. BIBLIOGRAFIE

- Decraemer, S., Lambrecht, G., Hinsch Mikkelsen, J., & Verwerft, D. (2011). *Archeologisch onderzoek AX - voorlopige resultaten karterend booronderzoek*. Brugge: Raakvlak.
- Laloo, P., Vergauwe, R., Allemeersch, L., & Mikkelsen, J. (2016). *Dudzele Cathemgoed en Parkbegraafplaats*. Gent: Ghent Archaeological Team.

5. LIJST VAN AFBEELDINGEN

Figuur 1	Ligging van het onderzoek op de topografische kaart. Bron: Cartoweb, WMS.....	6
Figuur 2	Ligging van het onderzoek op het kadaster, met als ondergrond de kartografische kaart. Bron: CADMAP, WMS	
Cartoweb.		6
Figuur 3	Het projectgebied op de bodemkaart.....	9
Figuur 4	Typeprofiel betonverharding.	12
Figuur 5	typeprofielen brug en lokale inbuizingen gracht	13
Figuur 6	Vergunde vs gewijzigde maatregelen	14
Figuur 7	Legende grondplan werken	14
Figuur 8	ontworpen werken.....	15